

ZARJA

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Selenburgova ulica št. 6, II. nadstropje. — Uradne ure za stranke so od 10. do 12. dopoldne in od 4. do 7. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 10-40, polletna K 5-20, četrtletna K 2-60, mesečna K —90; za Nemčijo celoletno K 12—; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 14—.

Glasi slovenskega delovnega ljudstva.

in soboto.
UPRAVNISTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II. nadstropje, in uraduje za stranke vsak delavnik od 9. do 12. dopoldne in od 4. do 7. zvečer.
Inserati: enostopna petri vrtica 20 vin., pogojen prostor, poslana in reklame 30 vin. — Inerate sprejema upravnistva.
Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo.
Reklamacije lista so poštne proste.

Stev. 824. V Ljubljani, v sredo dne 1. aprila 1914. Leto IV.

Najnovější brambni zakon.

Karl Leutner.

Če smo poudarjali protiustavno uporabo § 14. za brambni zakon, tedaj ne smemo pozabiti, da je bila še pred kršitvijo ustave vrsta kršitev zakonov, s katerimi so uresničili vsebino najnovjšega brambnega zakona skoraj leto dni poprej, preden je postal na tako čuden način »zakon«. Od debat v delegacijah je znano, da je pridržala vojna uprava protipostavno nadomestne rezerviste čez čas zato, da je izvedla povišanje armadnega stanja in novo ureditev; o obojem pa govori z neprekosljivo hinavščino v najnovjši brambni predlogi kot o nečem, kar pride šele v bodočnosti, kar bo šele ustvarila. Dalje je znano, da so vendarle odpustili v decembru nadomestne rezerviste po protipostavni štirinajstmesečni službeni dobi in da so pribavili potrebno moštvo na ta način, da so prisilili od 23.200 mož, ki bi bili morali biti odpušteni leta 1913. glasom obljub pri obravnavi brambnega zakona l. 1912. po dveletni vojaški službi, 15.600 nesrečnikov k tretjemu službenem letu. To nasilje in to nasprotje z izvedbenim načrtom zakona od l. 1912. so tudi odkrito priznali s tem, da niso zahtevali proračunskega pokritja za teh 15.600 mož v rednem proračunu, temveč v dodatnem proračunu. Končno je znano, da niso meščanski delegatje, predvsem krščanski socialci in oni iz Nacionalverbanda, le na povelje preskrbeli »proračunsko pokritje« prelomljene besede in pomandranih upov ljudstva, temveč da so celo zagovarjali nauk: Ker so vsi, ki so do všteteza l. 1914. potrjeni, formalno dolžni služiti tri leta, ni ta obveznost sredstvo, da bi zagotovila pod vsakimi okoliščinami izvedbo odredb, ki so v zakonu od l. 1912., temveč se jo tudi lahko zlorablja v ta namen, da se ugotovi vnaprej uspehe zakona, ki ga še nikjer ni.

Ker so izročile te stranke onih 15.600 šele tretje leto vojašni, namesto da bi jih poslale Jomu, kakor je namen zakona, so izsilile novo pomnoženje rekrutnega kontingenta, ako naj postanejo deležni vojakov skrajšane službene dobe v izmeri kakor jo obljubuje zakon iz leta 1912. Zakaj povišano stanje armade, kakor je bilo »pokrito s proračunom« in dovoljeno v delegacijah, se vzdrži lahko le s tem, da se ljudska sila znova obremeni ali pa na račun dveletne vojaške službe. Meščanska večina v delegacijah je torej posegla vnaprejš v odločitve poslanske zbornice in zbornici takorekoč vsilila sprejem druge brambne predloge, torej je predrzno prekoracila krog svojih privilegijev. In če jemljemo meščanske stranke prav rade § 14. za pretezo, da odvleče odgovornost ljudstvu škodljivih odredb odse, sedaj, pri najnovjšem brambnem zakonu, tega ne morejo storiti. Podpisale so brambni zakon še preden je postal zakon, priznale, potrdile in odobrile so ga, ker so dovolile kredit za organizatorične odredbe, ki so presegle prezenčno stanje, določeno z zakonom od l. 1912. In to so storile v popolni zavesti svoje krivde, v popolni zavesti izdajstva, izvršenega nad ljudstvo, kakor to dokazuje opomba poročevalca. Novi brambni zakon bo šele zagotovil izvedbo dveletne vojaške službe.

Če pa zagotavlja šele drugi zakon to, kar je utemeljil prvi, tedaj je nedvomno, da so vojna uprava s svojimi odredbami, meščanski delegatje s svojim priznanjem ravnali temu zakonu nasprotno. In kaj pač zagotavlja novi zakon? V najboljšem slučaju in na splošno ono število rekrutov, ki je potrebno za izvedbo dveletne vojaške službe; potem plača ljudstvo — zahvali naj se svojim nezvestim zastopnikom — z drugim povišanjem rekrutov za skrajšanje službene dobe v drugič ceno, ki jo je bilo že bradčunalno pri prvem povišanju. Ali tudi zakon od l. 1914. ne bo zabil zabranil zavlačitve ljudstvu koristne odredbe. Oglejmo si še enkrat njegov izvedbeni spored. L. 1914. bo 5600 rekrutov več sprejetih. Zato bo moralo, da se vzdrže odredbe, dovoljene v delegacijah pri proračunu, leta 1914/15. najmanj 10.000 mož še tretje leto. Pojavil se bo brezprimerni škandal — nezogibneje — da bo skupna armada v l. 1914/15 že imela ono pojačanje 56.400 mož, ki ga je zagotavljala zakon iz l. 1912. in poleg tega še 5600 mož po novem zakonu: Ali kljub temu bo odpuščenih po izpolnjeni dveletni vojaški službi od obljubljenih 29.000 le 19.000 mož. In pri tem odlašanj za dve leti najbrže ne bo ostalo. Vojna uprava potrebuje, da izvede popolnoma svoje organizatorične odredbe, ki jih je pričela l. 1913., ne da bi čakala na zakon, po svojih računih 30.907 mož. To število moštva bo po doseženo po novem kontingentem ojačenju približno šele l. 1917., kadar bo služil kontingent od leta 1916. — 17.000 mož — drugo leto in ko bo prihajal novi kontingent za l. 1917. — 17.500 mož. Ali pa smemo misliti na to, — avstrijskih izkušnjah namreč — da bo čakala vojna uprava na popolno uresničenje svojih načrtov tako dolgo? Ali ne bo raje dovršila do 1917. to, kar je pričela 1913.; ali se ne bo sklicevala na razloge meščanskih pomagačev v delegacijah, da je upravičena, pridržati leta 1914. potrjene, še tretje leto? Skoraj gotovo bomo doživeli do koncem l. 1917., prav gotovo pa do konca l. 1915., troje reči, ki bodo korak-

kale vzporedno: Povišanje kontingentov na podlagi dveh zaporednih brambnih zakonov in pridržanje tisočev vojakov, kar bije v obraz obema zakonoma, vsled nasilja vojne uprave in vsled izdajstva meščanskih strank.

Ali če trdijo, da je rešil brambni zakon od leta 1914. dveletno vojaško službo, ki je bila ogrožena od vojnega ministrstva in delegacij vsled tega, ker so povišali armadno stanje in ga pokrili s proračunom, čeprav ni bilo predvideno v zakonu od leta 1912., tedaj le trdijo, da hoče novi zakon pribaviti potrebne rekrute, ne pa — kar je edino merodajno — da jih tudi more. Naj zatrjuje vojno ministrstvo pri utemeljivosti nove predloge še tako vneto, da imamo potrebno število sposobnih, kdo naj veruje temu zatrditelju, ker je kljub temu vojno ministrstvo zatrjevalo pri utemeljivosti zakona iz leta 1912. ravno nasprotno in to tudi dokazalo? L. 1912. je dejalo vojno ministrstvo, da nastavlja zato tako nizek rekrutni kontingent — namreč 212.500 mož — ker velja brambni zakon za 12 let; v utemeljivosti je dejalo vojno ministrstvo, da je nastavilo ono višino, ki jo bomo dosegli v roku 12 let.

Ali na vsak način je letni kontingent 212.500 mož najskrajnejša meja, ki jo dosežemo v doglednem času po nazorih, ki so bili merodajni l. 1912. v vojnem ministrstvu. To naglašja, to podčrtava vojno ministrstvo vedno in vedno. V svojem dokazovanju naglašja, da potrebuje po svojih zahtevah pravzaprav 230.000 rekrutov. Ali v zadnjem desetletju je bilo na leto povprečno le po 40.000 mož »nadštevilih«, ki so bili prestavljeni k nadomestni rezervi. Če bi tudi naraslo število sposobnih — vedno in častno izpričevalo za vrstnost nabornih komisij — če bi komisije »delovale« na visoko število nabornih izidov,» kljub temu bo treba poseči k manj sposobnim in sicer ne le zaradi izseljevanja, temveč tudi zato, ker pada število za službo sposobnih »zlasti v velikih mestih in industrijskih krajih«. Vojna uprava je smatrala te svoje ugovore za tako resne, da je celo — skoraj neverjetno — klicala poslanski zbornici, naj razmišlja o najnosti »odredb socialno politične narave.« Po vsem tem sklepa vojna uprava — namreč l. 1912. — »... z ozirom na navedene razmere je torej dvoljivo, če bomo dosegli v doglednem času potrebnih 231.000 rekrutov...« Po statističnih izkazih, ki jih je napravilo vojno ministrstvo v letih 1909. in 1910., bi računali lahko v prihodnjih letih na skupno število rekrutov 221.000 mož, če priletimo za pomožno službovanje sposobne brambne obvezance (to se pravi manj sposobne). Po odbitku 8500 mož, ki uživajo ugodnosti § 32., je potreba torej 212.500 mož.

Tako so pisali in govorili vojno ministrstvo in njegovi pooblašenci l. 1912. pri razpravah prve brambne predloge. Ali v motivacijskem poročilu, sestavljenem l. 1913. za zakon od l. 1914., izve bralec, da je bilo potrjenih že leta 1913. od 1. januarja do zadnjega septembra 249.512 mož, da je bil torej že leta 1913. dosežen najvišji kontingent, določeno šele za l. 1918. Kakšen čudež se je bil zgodil? Kako to, da so »dejstva« naborov iz l. 1913. tako grdo postavila na laž prerokbe vojnega ministrstva iz leta 1912.? In če se je vojno ministrstvo l. 1912. tako smešno blamiralo v vprašanju, ki je za nas najbolj važno, kakšno vrednost naj imajo tedaj njegova lanska zatrdila za nas? Sodba, ki jo je bilo izreko vojno ministrstvo l. 1912., je bila oprta na izkušnje daljših opazovanj. Razumljivo je, da je vojno ministrstvo obhajal strah, ker je do leta 1912. vsako leto potrejevalo 135.000 mož in izkazovalo le po 40.000 nadomestnih rezervistov, a je moralo sedaj naenkrat dobiti za 37.000 sposobnih — in če upoštevamo še one, ki jih zakon oprošča — za 45.000 več, čeprav le za nadomestno rezervo, kakor je bilo doslej sploh potrjenih. In vsi ti pomisleki so bili bedasti? In sedaj imamo celo — in sicer izključno popolnoma sposobnih, tako zatrjuje motivacijsko poročilo — za 74.000 mož več kakor je bilo l. 1911. vseh skupaj za vojno službo sposobnih? Ali si je dvignila telesna sposobnost avstrijsko-ogrškega prebivalstva v zadnjem letu tako močno? Ali je prenehalo izseljevanje? Ali so prenehali »za brambno silo tako nevarni učinki po mestih in industrijskih okrajih.« nastali vsled gospodarske krize in v Galiciji vsled lakote ravno v letu mobilizacije? In če je res tako, in je imelo vojno ministrstvo že v septembru l. 1913. v žepu to, kar bo potrebovalo šele v septembru 1918, zakaj je ravno v blagoslovljeni jeseni pričelo vojno proti izseljevanju? Če je tako, tedaj je brez vsake potrebe in z nerazumljivo predrznostjo tiralo avstrijsko vlado v to, da je razveljavila svobodno preseljevanje, zagotovljena v državnih osnovnih zakonih, da je obsojila gališke izseljevalne okraje na stradanje in da je zahtevala od železniških uslužbencev službo po Svihovem zgledu, čeprav nima noben od teh uslužbencev upanja, da bi dobival po 800 K mesečnih postvanskih dohodkov kakor oni plemeniti vzor avstrijskega sodnika in poslanca in da bi mu ministriški predsednik iskreno stiskal roko kot nagrado za špicelstvo.

No, stvari niso take. Saj vemo od vojnega ministrstva, da so izidi naborov odvisni od načina postopanja nabornih komisij. In 1913. ko je bilo treba dokazati možnost ojačenja re-

krutnega stanja, so najbrže »delovale« naborne komisije posebno krepko. Za enkrat še ne z najhujšimi posledicami. Hvala bogu ni bilo treba l. 1913. še vsem »popolnoma sposobnim« v vojakke, lahko so še slabejši material poslali domu kot nadomestne rezerviste. Lepa laž je doslej le še na papirju: Ali jutri bo napolnila bolnišnice in iz težko sopečih prsi bo iztisnila življenje. In končno, ali je imel vojni minister l. 1913. v resnici »najvišji kontingent iz l. 1912.« V resnici ga ni imel; le v svoji pregoreči vnetosti je pozabil računanje. K 243.800 moramo pristeti še one, ki uživajo ugodnosti § 32. in teh je potem skupaj že najmanj 253.000 proti njegovim slavim 249.000. Razen tega nam ne pove, koliko je vzel sposobnih od starejših letnikov, ko nismo imeli še tako visok kontingent. In potem rekrutni kontingent, ki je popolnoma enak številu potrjenih — kje na vsem svetu je kaj enakega? Pač samo na Francoskem, kjer leži sedaj na stotisoče takih »popolnoma sposobnih« po bolnišnicah. Ugovor, da imamo pri nas 10 milijonov prebivalcev več, ne velja. Za to je pa tudi naš rekrutni kontingent za 20.000 mož višji kakor na Francoskem. In poleg tega nikakor nem oremo primerjati dobro prehranjena, čilega francoskega prebivalstva s sinovi izstradane Avstrije. Gotovo, na potu smo, da bomo hodili po cestah Francoske, in cilj in konec bo za nas enak kakor za Francoze. Splošni nevednosti bi lahko natvezili, da so upeljali na Francoskem triletno vojaško službo pod vtiskom brambne predloge v Nemčiji. Poučeni ljudje so že davno vedeli, da bo prišlo tako, ker so prekoracili Francozi pri naborih prav močno mejo sposobnih in ker so bili njihovi kontingenti že dolgo le na papirju; a naši militaristični učenjaki so nekako očitačoče kazali na visoko stanje francoskih kompanij, med tem je tožilo francosko strokovno časopisje že dolgo o kompanijah, posušenih od okolstnjakov. Lepa številka se krasile namreč že takrat le bolnišnice in bolniške sobe ali pa so se razpršile v trajne bolniške dopuste. Po sanitetnem poročilu iz l. 1912. je znašalo resnično prezenčno stanje le 473.838 mož — v resnici bi moralo biti mirovno stanje 606.009 mož — in od tega resničnega stanja je bilo 40.889 mož v Afriki, približno 30.000 pa v pomožni službi, brez orožja! Ker pa pri tej bedi niso hoteli opustiti bahavih števil in ker so hoteli tekmoovati vsaj na papirju z Nemčijo, ni ostalo nič drugega nego tretje leto.

In tudi nas bo pripeljalo blazno pretiravanje kontingentnega števila skozi bolnišnice in čez grobove k triletni vojaški službi. Novi brambni zakon ne zagotavlja dveletne vojaške službe. Z izrednim povišanjem stanja jo nasprotno najhujje ogroža. Zakaj, če ne bo mogoče vzdržati visokega števila armadnega stanja zaradi nesposobnega, telesno slabega človeškega materiala, tedaj bodo rekli: Nazaj k triletni vojaški službi! In § 14. ter opravičnik v ogrski poslanski zbornici zmoreta vse, omogočila bosta tudi to nazadovanje.

Vsi v rdečo internacionalo!

Sobotni »Slovenec« prinaša klatro dolg članek »Proč od rdeče internacional« proti socialno demokratični stranki. Da je povedal v tem članku kaj novega, tega ne moremo trditi, temveč preleva zavijanja, ki jih je že tisočkrat ogledal. Sedaj je »zbral raztresene ude«, korajžno jih je spopal v lažniv članek in tako zamahnil, da smo »na široko in globoko« uničeni.

Članek pričena s tem, da pripoveduje svojim nepoučenim bralcem o nazadovanju socialne demokratične po vsem svetu. Seveda piše o tem nazadovanju brez dokazov, kar ni prevelika umetnost. Gospodje si pač mislijo, čemu bi se trudili s stvarnimi dokazi, saj nam veručaj naš bralci vse, ne da bi se sami prepričali o resničnosti naših trditve. Delo je bilo torej zelo lahko in nikakor ni v čast katoliškimi učenjakom okolo »Slovenca«.

Natančno in po vrsti hočemo odgovoriti na »Slovenčeve« laži in stvarno bomo dokazali prvič to, kako da »nazaduje« socialna demokracija po vsem svetu in drugič to, kako da je popačil in potvoril »Slovenec« naš strankin program.

»Slovenec« piše: »Opetovano smo poročali o nazadovanju socialno demokratičnih glasov pri različnih volitvah v Nemčiji, nič boljše ni s politično slavo socialne demokratične v Italiji, Franciji, Angliji in celo že na Balkanu, kjer

se še niti prav razvila ni. Da se tudi pri nas v Avstriji že majoje tla rdeči internacionali, so pokazale zadnje volitve na Dunaju, kjer je središče in prestolnica avstrijske socialne demokracije; če tam omagujejo, potem njihova reč slabo stoji.«

»Nazadovanje« socialno demokratične stranke v Nemčiji.

12. januarja 1912 so bile v Nemčiji državnozborske volitve in njihov izid je presenetil ves svet. Presenečenje so namreč zbudili socialni demokratje, a ne zato, ker so nazadovali kakor bi rad nalagal »Slovenec« svoje bralce, temveč ker so napredovali od leta 1907. za 991.309 glasov! Leta 1907. so dobili socialistični kandidati 3.259.020 glasov, v državnem zboru je bilo 53 socialističnih poslancev, a l. 1912. so dobili pri glavnih volitvah 4.250.329 glasov in takoj 64 mandatov. Pri ožjih volitvah so dobili še 46 mandatov, tako da je bilo v novem državnem zboru 110 socialističnih poslancev. In ker stranka v Nemčiji tako strašno »nazaduje«, ima od 26. marca 1914 dalje celo 111 poslancev! Pretečeni četrtek je bil namreč izvoljen v okraju Borna-Pegau na Saškem sodrug Ryssel. V tem okraju je dobil l. 1912. socialistični kandidat 11.566 glasov, letos je dobil pri prvi volitvi (izvoljen je bil šele v ožji volitvi) 12.466 glasov. Po »Slovenčevih« metodi je torej »nazadoval« za 900 glasov!

Uspehi »rdečega tedna«, ki ga je bila priredila socialno demokratična stranka v Nemčiji prvi teden v marcu, naj tudi dokažejo »nazadovanje in propadanje« socializma v Nemčiji. Uspehi »rdečega tedna« niso znani še iz vseh volilnih okrajev, temveč šele iz 100. Ali te številke so tako jak dokaz, da ima socialistični program še vedno enako privlačno silo kakor ob početkih gibanja, da so socialistične ideje še vedno tako veljavne kakor nekda, da vse »Slovenčeve« lajanje o gnilobi stranke izda toliko, kakor če ščene oblaja luna. V teku enega tedna je pridobila nemška socialna demokracija v 100 volilnih okrajih 66.300 novih članov svoji politični organizaciji in 53.100 novih naročnikov svojih listov. V tem ogromnem prirastku ni všteti uspeh v Hamburgu, kjer so dobili pri dan 10.000 novih članov!

Vemo, da bo poročal »Slovenec«, kljub tem našim dokazom, z mirno vestjo še vsako soboto o porazih socialne demokracije, ker je pač našega katoliškega časopisja — ne samo slovenskega — da se bori proti nasprotnikom z lažmi, natolcovanjem in obrekovanjem. Ali te številke smo navedli za to, da jih pomole naši strankini pristaži lahko pod nos zapelanim »Slovenčevim« bralcem, ker je znano, da ni bolj neumno prevzetnih in domišljavih ljudi od »Slovenčevih« bralcev. Kar bero v »Slovenca« to jim je svetejše od svetega pisma.

Vredno je pa tudi, da izpregovorimo nekoliko o moralni vrednosti tega občudovanja vrednega napredovanja socialistične stranke v Nemčiji. Če pomislimo, kako »popravljajo« slovenski klerikalci volilno srečo, ker imajo v oblasti pač vse tiste instance, ki so poklicane, da gledajo na čistost volitev, med tem ko nima nemška socialna demokracija enakega vpliva tedaj moramo vsakogar ceniti 10 socialističnih glasov višje kakor 100 klerikalnih. In če bi postopali slovenski klerikalci pri agitaciji za volitve tako stvarno kakor postopajo nemški sodrug, tedaj bi šla »politična slava« slovenskih klerikalcev kmalu rakom zvižgat.

(Dalje prih.)

Občinske volitve v Gorici.*

Ljudsko štetje koncem leta 1910 je imelo na Primorskem prav znamenite posledice. Najprej se je konstatiralo, da so uradni organi mest Trsta in Gorice zlorabljali svojo moč, da bi izkazali večje število Italijanov in manjše število Slovencev, potem pa ko je vlada revidirala štetje, se je dognalo da je v Gorici 10.000 Slovencev in 14.000 Italijanov. Italijanski značaj mesta je bil tedaj razdejan. Gorica ni torej italijansko mesto, kakor so kričali italijanski šovinisti! Posledica gromačenja volja-

* Članek je bil napisan še pred volitvami 3. razreda v Gorici in je bil namenjen za sobotno številko »Zarje«, a smo ga dobili prepozno. Prinašamo ga sedaj, čeprav po volitvah, in sicer za to, ker precizira stališče naše stranke pri teh volitvah.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

Ustanovljena leta 1881. v Ljubljani Ustanovljena leta 1881.

obrestne hranilne vloge po čistih 4 3/4 % brez odbitka rentnega davka.

Rezervni zaklad znaša nad 800.000 K.

cu ter občinskemu odborniku Rucklu zastoni vozi? On ne vpraša, si li Nemeč ali ne, temveč vpraša, koliko boš plačal. Da se pa socialisti zavedajo svoje narodne dolžnosti, so pokazali pri volitvi župana, podžupana in starešinstva. Gospodje Roš in Kramer se naj zahvalijo ravno tem izdajalcem, da so zopet izvoljeni v starešinstvo. Vemo, če bi bilo to odvisno od liberalcev, bi pometali socialiste vun in bi rajši volili Nemeč, kakor so že večkrat storili. Tudi ne bomo debatirali na dalje, kajti ti ljudje bi se združili tudi s hudičem, samo če bi mogli škodovati delavcem.

— Smrtni izid dvoboja. Iz Ljubna poročajo: V Glanzgrabnu, pol ure od Brucka ob Muri, je bil v soboto zjutraj dvoboj med dvema visokošolcema montanistične visoke šole v Ljubnu. Dvoboj se je končal s smrtjo. Ob 9. dopoldne sta pripeljala dva visokošolca Poljaka smrtneranjenega visokošolca Karpinskyja v bolnišnico, kjer je ob 11. dopoldne umrl. Karpinskyjev nasprotnik v dvoboju je bil Wicherkiewicz, ki študira drugo leto v Ljubnu. Vzrok dvoboja je neka ljubezenska zadeva. Ustreljeni Karpinsky je star 31 let in je študiral že deseto leto v Ljubnu. Zaročen je bil s kavarnarjevo hčerko Steinbüchler. V aprilu bi bil moral napraviti zadnji državni izpit. Njegov oče je ravnatelj železarske družbe v Dombrovi na ruskem Poljskem. Dijak Wicherkiewicz je pobegnil.

— Iz Leš pri Prevalju nam poročajo: Tukajšnji rudarji so podali rudniškemu vodstvu zahteve glede minimalne plače. Grofovi priganjaji pa uporabljajo sedaj vsa mogoča umazana sredstva, da bi oplašili manj zavedne rudarje in da bi razdrili edinstvo med rudarji. Vse seveda za svoj profit grofov. Delavec naj pogine lakote, delavske družine naj se hranijo s sladkimi koreninami, samo da bo grofova denarna malha vedno napeta. Ravnatelj Steinbach je odklonil zahteve rudarjev z utemeljitvijo, da rudnik ni ne nese. Ali res misli ravnatelj, da so delavci tako presneto zabiti, da bodo verjeli to pravljico in mislili, da vzdržuje grof rudnik nalašč v veselje delavcev? Obratni vodja Stanek je poklical dva rudarja v pisarno in jima navzežil, da je imel grof lansko leto od rudnika le 47 K 91 v čistega dobička. Da bo dobiček višji, zato naj rudarji še dalje delajo za beraške mezde. Seveda ostanejo take pravljice brez uspeha pri delavstvu. Zato so si izmislili gospodje novo zvijačo. Kjer je morejo, pa preprečijo delavcem zborovanja. Pred kratkim so imeli delavci sestanek v gostilni, ki jo ima soproga nekega predelavca. Drugi dan so spodili tega delavca iz službe. Vodstvo bo s svojim nasiljem doseglo ravno nasprotno, kar želi. Delavci spoznavajo bolj in bolj oduševstvo in umazanost podjetnika in to jih bo napotilo, da se bodo tesneje oklenili svoje strokovne organizacije. Rudarska oblast bi se tudi lahko že enkrat spomnila na svojo dolžnost in pregledala rudnik, kjer je vse polno nedostatkov. Tudi sanitetna oblast bi imela kaj dela v rudniških stanovanjih, ki so bolj podobni hlevom kakor človeškim prebivališčem.

— Izid občinskih volitev iz 3. razreda v Gorici. V nedeljo 29. marca so bile občinske volitve iz 3. razreda, pri katerih so dobili kandidati združenih slovenskih liberalcev in klerikalcev 339 glasov, združeni Italijani in Nemci pa 512 glasov. Podlegli so torej Slovenci.

— Redni občni zbor »Javne ljudske knjižnice« v Nabrežini bo v nedeljo 19. aprila ob 1. pop. v dvorani g. Franca Grudna z naslednjim dnevnim redom: 1. Predsednikovo poročilo. 2. Blagajnikovo poročilo. 3. Tajnikovo poročilo. 4. Knjižničarjevo poročilo. 5. Kontrolnega odseka poročilo. 6. Volitev odbora. 7. Volitev nadziralnega odbora. 8. Slučajnosti.

— Istrska socialno demokratična stranka ma 12. aprila strankin zbor s sledečim dnevnim redom: 1. Otvoritev in konstituiranje konference; 2. poročilo političnega odbora, poročevalce sodrug Dožet; 3. politični položaj v Istri in volitve v deželni zbor, poročevalce sodrug Leskovec; 4. taktika, poročevalce sodrug Haramina; 5. volitve a) enega člana v glavni odbor stranke, b) v deželni odbor; 6. raznoterosti.

IDRIJA.

— Občni zbor idrijske podružnice »Unije avstrijskih rudarjev«. V nedeljo 22. marca smo imeli v naših društvenih prostorih redni občni zbor podružnice »Unije«, ki je bil zelo dobro obiskan. Načelnik podružnice, sodrug Alič, je otvoril ob 9. dopoldne zbor z lepim zdrav-

nim nagovorom. Spminjal se je v minolemu letu umrlih članov. Dalje je tudi omenil, da je to prvi občni zbor, ki se vrši v lastnih prostorih ter izrekel zahvalo vodstvu »Obč. kons. društva«. Končno je pozival sodruga, da delujejo za povzdigo strokovne organizacije z vsemi močmi, kajti pritisk od strani delodajalcev se vedno bolj čuti, zato bo tudi boj v tekočem letu neizogiben. Nato poroča podružnični odbor in pregledniki računov. Iz teh poročil posnamemo sledeče: Društvo je imelo v minolemu letu 210 rednih in 7 manj rednih članov. Odbor je imel 12 rednih mesečnih sej. Priredil je 16 društvenih diskuzij in predavanj, 5 javnih in 2 zaupna shoda, na katerih se je sprejelo 5 resolucij in 2 peticiji, ki so se poslale na pristojna mesta. Dohodkov je imela podružnica v minolemu letu 2182 K, izdatkov pa 2180 K 80 vin. in sicer: »Uniji« 867 K 70 vin., bolniške podpore 437 K 30 vin., pogrebščine 210 K, odjem podružnične uprave 517 K 30 vin., nisarniški stroški 25 K, ostane v blagajni 1 K 20 vin. Pripomniti je pri tem, da se dele tu omenjeni dohodki in stroški samo iz članskih prispevkov. Ostali dohodki veselice itd. so se potrošili za knjige, časopise, slugo, stanovanje in razsvetlavo, ki je bila doslej precej draga, tako da ostane končni blagajniški preostanek 49 K 88 vin. Knjižnično društvo, ki so dobro ohranene 326 in so si izposodili člani v minolemu letu 1027 knjig. Poslovanje odbora se soglasno odobri. V podružnični odbor se na predlog sodruga Štrausa izvolijo naslednji sodrugi: Predsedstvo Leon, Alič, Tom. Brus, tajništvo Iv. Gantar, M. Likar, blagajnikov Fr. Peternel, Leop. Baloh, knjižničarjem Iv. Medvedič, Fr. Franko, odbornik Val. Rupnik, pregledovalcem računov Iv. Štraus, A. Podobnik in A. Krašna. Končno se je sklenilo otvoriti redne seje sobote 9. zvečer, ustanovili s sodelovanjem »Sploš. mlad. zveze« turistski odsek ter vpeljati pri izposojevanju knjig globo in red za one, ki knjige nečlanom posojajo. Nato je načelnik sodrug Alič zaključil zbor.

— Javno sejo ima občinski odbor idrijski v četrtek dne 2. aprila ob 6. zvečer. Na dnevnem redu je: 1. Računski zaključek za leto 1913. 2. Razprava o predlogu župana za odpravo grabelj z ozirom na zadnjo poplavo v Idriji. 3. Poročilo o cenah mesa v sosednjih občinah in sklepanje o občinski mesnici. 4. Slučajnosti. Pri tajni seji se rešujejo prošnje za koncesije.

— Občanom-posestnikom, ki so vložili na županstvo razne prošnje za popravo in napravo vodovodov, cest, kanalov, škarp itd. se s tem naznanja, da se bodo vsa po stavbnem odseku odobrena dela polagoma tekom leta izvršila. Da gre delo le počasi naprej, je glavni vzrok ta, ker županstvo vsled pritožbe eraria, Osvalda in tovarišev še vedno ni dobilo rešitev proračuna za leto 1914. Torej tudi z denarjem ne more razpolagati kot bi to bilo potrebno.

Socialni in strokovni pregled.

* Mezdno gibanje krojačev v Gradcu. Graški krojači so prenehali 1. aprila z delom, zato naj ne hodi noben krojaški pomočnik v Gradec.

* V Mariboru so krojači 26. marca zastavali. Položaj je za mariborske krojaške pomočnike zelo ugoden, ker so vsi do zadnjega organizirani. Nihče naj ne hodi sedaj v Maribor!

* Graška občina in podpore brezposelnim. Na četrtkovni seji občinskega sveta v Gradcu je bil sprejet predlog socialnih demokratov za podpore brezposelnim na podlagi genskega sistema. Občina bo izplačevala organiziranim delavcem podpore po 50, oziroma 70 vin. na dan in sicer le ob zimskih mesecih. Občinski svet je sklenil izplačevanje te podpore za tri leta, enoletni stroški so preračunjeni na 6000 K. Proti predlogu so glasovali hišni posestniki in obrtniki v graškem občinskem svetu.

* Delavske demonstracije v Peterburgu. V rusko-ameriški tovarni za gumijeve izdelke Trevgnolik se je zastrupilo mnogo delavcev in delavk vsled bencinovih sopar. Vsled tega je prišlo do burnih demonstracij. Policija je hotela razgnati demonstrante, ki so pa odgovorili s kamni. Demonstracij se je udeležilo 4000 delavcev. Štiri delavce so aretirali.

❗ Pošlite naročnino, ❗
če je še niste!

Vestnik organizacij.

Centrani odbor »Svobode« ima sejo v sredo 1. aprila ob 8. zvečer v društvenih prostorih.

Odborova seja podružnice mizarjev bo v četrtek 2. aprila točno ob 6. popoldne v društvenem lokalu.

Seja strokovne komisije bo v petek 3. aprila ob 8. zvečer v zvezinih prostorih. Polna udeležba potrebna.

Poziv sodrugom zaupnikom! Kakor vsako leto, bo tudi letos povodom praznovanja delavskega praznika, matnika imel izvrševalni odbor jugoslov. soc. dem. stranke v zalogi maški list in maške znake. Organizacije in zaupniki, ki jih žele, naj jih takoj in nalkasnele do 15. aprila naroče, ker bi se na poznejša naročila ne moglo več ozirati. Cene se bodo naznanile pismenim potom. Pri večjemu odjemu primeren popust. Naročila in druge tozadevne dopise le noslavljati izključno le na izvrševalni odbor jugoslov. soc. dem. stranke, Ljubljana, Šelenburgova ulica 6/II.

Naznanilo socialno demokratičnim organizacijam in zaupnikom! Glasom določb strankinega štatuta se vrši letošnja pomlad redni strankin zbor. Opozorjamo nam s pripombo, da deželne in okrajne organizacije prično takoj s potrebnimi predpripravami. Posebno naj ne pozabijo na one določbe, ki določajo pravico na udeležbo, ker se tozadevno ne bo dovoljevalo več izjem. Čas in kraj strankinega zbora se bo pravočasno naznanil. Vse, strankin zbor zadevaloče dopise, je pošiljati na naslov: Jos. Petrič, Ljubljana, Resljeva cesta 22. — Izvrševalni odbor jugoslovanske soc. dem. stranke.

Raznoterosti.

Pet rudarjev je zasulo. Iz Sarajeva poročajo: V petek se je pripetila v rovu tremogovnika Zenica eksplozija treskajočih rlinov. Skale, ki so se odrgale, so zasule pet delavcev, nabrže so vsi mrtvi. En delavec, ki se je še pravočasno rešil, je dobil težke poškodbe.

Denar premoči tudi svete može. Prior rimskega samostana San Giovanni e Paolo je ovdil brata Federika, ker je noneveril visoko svoto. Denar, ki so ga prinašali verniki za maše, je deloma porabil za to, da si pridobi naklonenost mlade žene, ki to le spoznal v samostanski cerkvi. Ta žena živi ločena od svojega soproga in je bila z dvema otrokoma v največji bedi. Brat Federiko je pričel razmerje z njo na ta način, da je podaril otrokom denar. Končno je dal tudi njej denar, a žena mu je morala za vsako »darilo« iznastaviti menico za desetkrat večjo vsoto, kakor to je dobila v »dar«. Pred preiskovalnim sodnikom je izpovedala žena, da je prejela 1200 lir, a menice je naravila za 11 tisoč lir. Pred nekaj dnevi je izginil menih iz samostana, baše se skriva v Rimu. Pred osmimi me-

Učit. list a tisl. arna
Ljubljana, Francičkanska ul. 6
— registrovana združba z omejeno zavzo. —

Tiskovine za šole, županstva in urade. Na modernejše plakate in vabila za shode in veselice.

Letne zaključke
za društva.

Naimodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd.

Stereotipija. ☒ Litografija.

Vsakemu pošljem zastoni!

2 lepi skatliji za sladkor in kavo ali 2 lepi cedili z zlatom okrašeni ali 1 močno aluminievo zajemalko ali 1 lepo ogledalo ali proti doplačilu 50 vinerjev 2 1/2 m lepega blaga za blu e ali 2 lepi močni brisači in 1 brisalno ruto, kdor pri meni naroči 5 kg moje izvrstne ržene kave za 4 K franko po povzetju, ker hočem dokazati, da je moja ržena kava najboljša.

Josip Hruš, Luže, Češko, tvornica ržene kave.

seci je izginil iz istega samostana menih, ki je vzel s seboj precejšnjo vsoto cerkvenega premoženja.

Odgovorni urednik: Ivan Tokan.
Izdaja in zalaga založba »Zarje«.
Tiska: Tiskarska tiskarna v Ljubljani.

prijatelji moj,
Gre za vsako pot z menoj!
Ke se večkrat z njim sestanem,
Vedno zdrav želodec imam!

Najboljše krepčilo želodeca!
Sladki in grenki.

Pazite na pristnost!
Posebno na kolodvorih!

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani.

Pisarna: Turjaški trg št. 4, prvo nadstropje. Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne. Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta.

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dnevi	popol.	
Dr. Zajec Ivan splošno zdravljenje	—	1-3	Franciškanska ul. št. 2, II. nadst.
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	1/2 11-1/2 1	—	Turjaški trg št. 4
Dr. Robida Ivan splošno zdravljenje	11-12	2-3	Dalmatinova ul. št. 3, pritličje
Dr. Ipavc Benjamin splošno zdravljenje	10-12	—	Mestni trg št. 3, I. nadstropje
Dr. Bock Emil očesne in ušesne bolezni	10-12	2-3	Franciškanska ul. št. 4, pritličje
Dr. Demsar Jernej kožne in spolne bolezni	8-1/2 10	3-5	Prešernova ul. št. 3, III. nadst.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico, za zdravnika (bolniško zglasnico); brez te ordinira o zdravniku le v nujnih slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član vsem pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povine bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati s blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Zdravila se dobe v vseh ljubljanih lekarnah. Bolniščnina se izplačuje vsako soto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S prijaznimi se je obračati do načelnika blagajne

Načelstvo.

Najboljši nakup vsakovrstnih modernih in trpežnih

čevljev
je v zalogi lastne tovarne

PETER KOZINA & K^o, Ljubljana na Bregu.
Cojzova hiša, poleg St. Jakobskega mostu.

Velika izbira okusnega in modernega blaga za ženske obleke in bluze. — Le najnovejše rute in šerpe. — Bogata zaloga vsakovrstnih preprog in zavese. — Garniture in proge za čez divane in za na steno. — Potne odeje. — Linolej. — Izkušeno dobri šifoni, kontenine in platna. — Namizno perilo in robci.

— Vludno se priporoča —
manufakturna trgovina
J. Grobelnik
Ljubljana, Mestni trg 22
naspr. lekarne.
Vnanja naročila se točno izvršujejo.

Cena za gospode	K 14.—, 17.—, 20.—.
„ „ dame	K 12.—, 15.—, 18.—.
„ „ dečke ^{86/30}	K 10.—, 12.—.
„ „ otroke	St. 22-25 26-28 29-31 32-35 K 5.— 6.— 7.— 8.—.

Garantirana kakovost po teh cenah.
Cenejše vrste od kron 1.50 naprej.

